

"vùng đất hứa". 300 nhà doanh nghiệp sẽ được hưởng dẫn khảo sát thị trường này trong năm nay. Đây là một khởi động tốt. Thế còn thị trường ASEAN (và Trung Quốc), những "láng giềng gần" có khả năng chiếm lĩnh sân nhà của chúng ta một sớm một chiều, chỉ nội nhật từ ngày 1.1 năm tới? Đây không phải là "vùng đất hứa" hay sao? Hay đây sẽ là "cơn đại hồng thủy" khi mà giá đường, xi măng, muối... của ta cao hơn thiên hạ gần 1/3?

Chính trong lúc đang cả tin vào một thị trường Mỹ- đất hứa, thì những tin tức về hội nghị các nước công nghiệp phát triển (OECD) đã càng làm cho hiểu rõ nước Mỹ hơn.

Hội nghị OECD

Điều gây sống sởi tại Hội nghị Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế (OECD) vừa kết thúc vào cuối tháng 5 vừa qua tại Paris là việc, trong khi các nước đều cử bộ trưởng thương mại đến tham dự, thì Mỹ đã không cử bộ trưởng thương mại Don Evans hoặc đại diện thương mại Robert Zoellick (được mệnh danh là "sa hoàng của chủ nghĩa kinh tế tự do", do vai trò quyết định trong các thương thuyết của Mỹ với các nước về thương mại song phương) đến dự hội nghị của "câu lạc bộ 30 nước giàu nhất thế giới" này. Nói cho ngay, Mỹ đã không hoàn toàn vắng mặt ở hội nghị này, bằng cơ là đã cử đệ nhất phu nhân Laura Bush đến đọc một bài diễn văn về vai trò của giáo dục...! Cũng chẳng lạ gì lắm, vì lẽ giáo dục chính là một yếu tố không thể thiếu được của sự phát triển cơ mà! Mọi việc còn lại, đối đáp với chủ tịch hội nghị (Thủ tướng Bỉ Guy Verhofstadt) và 29 bộ trưởng thương mại các nước, do thứ trưởng thương mại Peter Frederick Allgeier và cố vấn kinh tế của Nhà trắng Glenn Hubbard (làm trưởng đoàn) lo liệu.

Nói cho ngay cũng có lý do để Mỹ "tránh né" hội nghị này: đạo luật nông trại mới nóng hổi của Mỹ (tăng trợ cấp nông nghiệp lên đến 70% trong vòng 10 năm tới) cùng quyết định tăng 30% thuế nhập khẩu thép và tăng 29% thuế nhập khẩu gỗ trước đó đã khiến cho Mỹ trở thành mục tiêu của các đả kích tại hội nghị này. Một trong những lập luận nổi lên tại hội nghị này là để quyết khẳng định rằng Mỹ nay đã có mình trong chủ nghĩa bảo hộ đơn phương. Từ đó dẫn đến một diễn biến thật mâu thuẫn với

tôn chỉ "hợp tác và phát triển kinh tế" của hội nghị này là việc các phái đoàn tham gia hội nghị đã lên tiếng bên lề hội nghị cảnh báo về một khả năng trả đũa Mỹ của EU (nếu Mỹ trợ cấp bù lỗ các doanh nghiệp của mình, EU cũng sẽ trợ cấp), Trung Quốc, Brazil... trong cuộc "chiến tranh" thép, khiến chủ tịch hội nghị, Thủ tướng Bỉ Guy Verhofstadt, phải lên tiếng can ngăn: "Thế giới sẽ phê phán rằng tất cả chỉ là một chiều, lợi nhuận thuộc về các nước giàu mà thôi. Các lợi ích riêng tư của chúng ta mang tính chất phá hoại. Chúng ta không thể gieo trồng hạt giống thù hận chống lại chúng ta". Một số nước đang phát triển có nền kinh tế khá lớn tham dự hội nghị này với tư cách quan sát viên như Ấn Độ, Argentina, Trung Quốc (Hong Kong)... đã bày tỏ sự thất vọng của mình trước những khẩu hiệu như "các ưu điểm của thị trường tự do", "tính bình đẳng trong tiếp cận thị trường", "vai trò của WTO như là một trọng tài không thiên vị", thậm chí có ý kiến đặt vấn đề "nếu các nước giàu cứ bảo hộ mậu dịch như thế thì đừng có đòi hỏi các nước nghèo phải đáp ứng yêu cầu "cai trị tốt", chống tham nhũng, giảm thâm thủng ngân sách mới được nhận viện trợ do lẽ nhận viện trợ xong, sản xuất đủ để xuất khẩu, lại không thể xuất khẩu được vì vướng các hàng rào do các nước giàu đặt ra". Những rào cản này, các nhà xuất khẩu của Việt Nam ắt hẳn đang điều đứng hơn ai hết.

Dẫu sao, hội nghị cũng đã đưa ra một thông cáo chung và một số dữ kiện về tình hình hợp tác phát triển thế giới năm ngoái: Tổng số viện trợ phát triển giảm 1,4% so với năm 2.000, để xuống chỉ còn là 51,4 tỷ USD - Lẽ ra, con số này còn thấp hơn nữa nếu như không có sự gia tăng ngân sách viện trợ của Mỹ (tăng 7% so với năm 2.000), khiến Mỹ qua mặt Nhật Bản trong vị trí nước viện trợ nhiều nhất, và của Anh, Pháp. Thế nhưng, nhìn kỹ các số liệu sẽ thấy số đi Mỹ "nổi lên" như thế là do tăng viện trợ cho Pakistan kể từ sau sự kiện ngày 11.9. Tăng viện trợ để đền đáp công lao làm tiền đồn chống Taliban và Al- qaida, từ đó ngăn chặn khủng bố vào Mỹ, âu cũng là một chủ trương giúp đỡ quý báu!

Một vài chi tiết nhỏ để hiểu biết thêm về Mỹ ■

Trung Quốc: Điều tiết lại mối quan hệ giữa chính quyền và doanh nghiệp sau khi gia nhập vào WTO

DƯƠNG HẢI YẾN

Chính phủ tỏ ra bất lực trong việc quản lý các doanh nghiệp nhà nước, nhưng đối với các thành phần kinh tế khác, chính phủ lại tổ chức can thiệp quá sâu. Sự thiếu hòa hợp trong quá trình điều tiết các mối quan hệ trên đã dẫn đến các đơn vị hoạt động kinh tế không thể phát triển một cách thuận lợi và nhanh chóng. Và giải quyết vấn đề này một trong những công việc mà chính phủ Trung Quốc cần thực hiện ngay sau khi gia nhập WTO.

Trung Quốc sau khi chính thức gia nhập WTO, căn cứ theo quy tắc chung của nền kinh tế thị trường, đã và đang tiến hành điều tiết lại phạm vi quản lý trong mối quan hệ giữa chính phủ và các đơn vị sản xuất kinh doanh. Hầu hết các đơn vị hoạt động kinh tế trong nước đều nhận định rằng, hiện tại số đi các doanh nghiệp còn gặp nhiều ràng buộc trong quá trình phát triển một phần không nhỏ là do mối quan hệ

giữa chính quyền địa phương và doanh nghiệp chưa được xử lý tốt. Chính phủ tỏ ra bất lực trong việc quản lý các doanh nghiệp nhà nước, nhưng đối với các thành phần kinh tế khác, chính phủ lại tổ chức can thiệp quá sâu. Sự thiếu hòa hợp trong quá trình điều tiết các mối quan hệ trên đã dẫn đến các đơn vị hoạt động kinh tế không thể phát triển một cách thuận lợi và nhanh chóng. Và giải quyết vấn đề này một trong những công việc mà chính phủ Trung Quốc cần thực hiện ngay sau khi gia nhập WTO.

Tuy nhiên đây không phải là một công việc đơn giản có thể thực hiện trong một sớm một chiều. Hiện tại có không ít ý kiến tranh luận về vấn đề này cũng như nhiều phương thức giải quyết khác nhau đã được đưa ra. Nhưng nhìn chung tất cả đều thống nhất cùng một quan điểm là căn cứ theo nguyên tắc chung của Tổ chức thương mại thế giới WTO để thiết lập, tổ chức lại phạm vi quản lý của nhà nước đối với các doanh nghiệp, cụ thể bao gồm các trọng điểm sau:

1. Nhiệm vụ sau này của chính phủ chủ yếu chỉ nên hỗ trợ, giúp đỡ và phục vụ cho các đơn vị sản xuất kinh doanh hơn là quản lý chúng. Lý do rất đơn giản, các đơn vị kinh tế là hình thức tổ chức sức lao động, vì vậy để nâng cao năng suất lao động thì phải tạo một môi trường phát triển tốt cho các doanh nghiệp hoạt động, do đó có người cho rằng một trong những chức năng chính của chính phủ là chức năng phục vụ. Chẳng hạn ở nước Mỹ, hệ thống pháp luật cũng như các chính sách về kinh tế đều tập trung nhằm tạo điều kiện hỗ trợ cho các doanh nghiệp Mỹ phát triển một cách thuận lợi. Các đơn vị kinh doanh, đặc biệt là các công ty đa quốc gia có tiếng nói rất mạnh trong việc quyết định đưa ra các luật lệ, quy định mới.

2. Bãi bỏ chế độ thẩm tra, chỉ thực hiện việc lưu trữ hồ sơ đối với việc quản lý các doanh nghiệp. Những đơn vị nào thỏa mãn đầy đủ các yêu cầu theo luật định thì được hưởng các quyền lợi như nhau, không cần phải qua thẩm tra của các cấp chính quyền. Ở Trung Quốc trước đây, chỉ có những doanh nghiệp đã kinh qua quá trình thẩm tra thì mới có quyền xuất nhập khẩu nguyên vật liệu và thành phẩm. Thế nhưng trên thực tế, theo thông lệ

quốc tế, một đơn vị kinh tế chỉ cần có đầy đủ tư cách pháp nhân theo luật định thì vừa có thể hoạt động cả trên thị trường trong lẫn ngoài nước. Do đó giai đoạn thẩm tra này hoàn toàn không cần thiết.

3. Thường trong cơ chế hành chính của chính phủ không bao gồm quyền tư pháp, cho nên nếu xảy ra những vấn đề liên quan đến người và tài sản, chính quyền không có quyền can thiệp trực tiếp. Trong trường hợp doanh nghiệp có nảy sinh ra vấn đề gì có thể khiếu nại lên các cơ quan tư pháp và các cơ cấu này sẽ tiến hành xử lý, không cần thông qua bộ máy hành chính. Hiện nay ở một số địa phương của Trung Quốc vẫn còn tồn tại tình trạng tất cả mọi cơ quan chính quyền đều có quyền tùy ý bắt người, tịch thu, niêm phong tài sản, đây là điều cần phải lập tức sửa đổi.

4. Chính phủ và doanh nghiệp là hai chủ thể hoạt động độc lập trên một mặt bằng pháp luật thống nhất. Doanh nghiệp là chủ thể hoạt động kinh tế, chính phủ là chủ thể quản lý xã hội. Cả hai chủ thể đều căn cứ theo luật pháp có những quyền và nghĩa vụ khác nhau, vì vậy giữa chúng hoàn toàn không tồn tại quan hệ lãnh đạo và bị lãnh đạo như trước đây. Doanh nghiệp hoạt động kinh doanh theo quy định của luật pháp, chính quyền cũng trên cơ sở pháp luật mà giải quyết công việc hành chính, mỗi chủ thể hoạt động độc lập không có sự can thiệp lẫn nhau. Chẳng hạn chính phủ Mexico cũng như chính quyền của các quốc gia khác, rất hy vọng quốc gia họ không ngừng nâng cao sản lượng xuất khẩu, nhưng họ không bao giờ trực tiếp tác động vào hoạt động của các doanh nghiệp, ngay cả việc nên sản xuất các mặt hàng nào, sản lượng bao nhiêu để phục vụ cho xuất khẩu chính phủ cũng hoàn toàn không can thiệp. Nhà nước Mexico chỉ tập trung làm sao để thiết lập một môi trường bên ngoài thật tốt nhằm tạo điều kiện cho các đơn vị kinh doanh xuất khẩu các mặt hàng của mình. Một trong những kết quả của cố gắng đó là các sản phẩm của Mexico được phép nhập trực tiếp vào thị trường Mỹ với tư cách như một bang trong nước Mỹ.

Tại Mexico còn có một đạo luật, gọi là luật "Định sản phẩm theo nơi sản xuất". Trong luật có quy định nếu sản

phẩm của các doanh nghiệp nước ngoài đến đầu tư tại Mexico phù hợp với những quy định về thương phẩm của nước này thì có thể được coi là sản phẩm của Mexico, có thể xuất khẩu sang những quốc gia mà Mexico đã ký kết hiệp định tự do thương mại với tư cách như sản phẩm do công ty trong nước sản xuất. Như vậy trước đây khi chưa gia nhập WTO, Trung Quốc vẫn có thể xâm nhập thị trường Mỹ qua phương cách này mà không hề nảy sinh bất kỳ mâu thuẫn nào. Điều này chứng tỏ các doanh nghiệp, không kể trong hay ngoài nước, chỉ cần thực hiện đầy đủ nghĩa vụ của mình và chấp hành đúng theo quy định của pháp luật sẽ được bình đẳng cùng hưởng một môi trường phát triển tốt như nhau.

5. Các doanh nghiệp có quyền tố tụng đối với các cơ quan chính phủ. Nếu chính quyền can thiệp quá sâu vào hoạt động của doanh nghiệp, doanh nghiệp hoàn toàn có thể tiến hành khiếu nại và yêu cầu bồi thường những tổn thất gây ra do sự can thiệp quá mức đó. Đây là một trong những vấn đề mà chính quyền các địa phương ở Trung Quốc cần hết sức chú ý, để tránh trường hợp sau này khi các doanh nghiệp nước ngoài đầu tư vào Trung Quốc ngày một nhiều sẽ dễ phát sinh những mâu thuẫn, dẫn đến đối tác nước ngoài tổ chức kiện tụng chính quyền trong nước, và có thể kéo theo những doanh nghiệp trong nước khác. Vì vậy cách tốt nhất là bản thân nhà nước nên tự điều chỉnh lại bộ máy tổ chức quản lý, những gì thuộc chức năng của mình thì mới can thiệp, nếu không sẽ bị chính các doanh nghiệp khởi kiện.

Trên đây là những vấn đề chính mà chính phủ Trung Quốc đang tiến hành điều chỉnh để điều hòa mối quan hệ giữa nhà nước và doanh nghiệp. Tổ chức thương mại quốc tế WTO cũng đã nhiều lần đề cập vấn đề này trong các cuộc đàm phán với Trung Quốc như một lời nhắc nhở cải cách, nếu không sẽ gặp khá nhiều rắc rối về sau. Vì vậy một trong những mục tiêu chính của nhà nước Trung Quốc hiện nay là dựa trên nguyên tắc chung của nền kinh tế thị trường, căn cứ theo các điều kiện của Tổ chức thương mại quốc tế để tiến hành thiết lập lại ranh giới giữa chính phủ và doanh nghiệp ■